

W pierwszej części poradnika mowa była o podstawowych uregulowaniach dot. programów ochrony środowiska zawartych w ustawie – Prawo ochrony środowiska. Przepisy Prawa ochrony środowiska regulujące kwestie związane z programem ochrony środowiska stanowią, że organ wykonawczy zapewnia możliwość udziału społeczeństwa, na zasadach i w trybie określonych w ustawie o udostępnianiu informacji o środowisku i jego ochronie, udziale społeczeństwa w ochronie środowiska oraz o ocenach oddziaływania na środowisko w postępowaniu, którego przedmiotem jest sporządzenie programu ochrony środowiska.

Można powiedzieć, że odesłanie prowadzi w dobrym kierunku, ale wpływ ustawy o udostępnianiu informacji o środowisku jest szerszy. Odesłanie mogłoby prowadzić do wniosku, że do programu ochrony środowiska zastosujemy jedynie przepisy art. 39-44 tej ustawy, czyli mówiące o udziale społeczeństwa, w tym organizacji ekologicznych, w opracowywaniu dokumentów.

Jednak z art. 46 ustawy o udostępnianiu informacji o środowisku wynika, że strategiczną ocenę oddziaływania na środowisko trzeba przeprowadzić między innymi w odniesieniu do: polityk, strategii, planów lub programów w dziedzinie przemysłu, energetyki, transportu, telekomunikacji, gospodarki wodnej, gospodarki odpadami, leśnictwa, rolnictwa, rybołówstwa, turystyki i wykorzystywania terenu, opracowywanych lub przyjmowanych przez organy administracji, wyznaczających ramy dla późniejszej realizacji przedsięwzięć mogących znacząco oddziaływać na środowisko. W tym miejscu powstaje pewien dylemat: gdyż przepisy programu nie mają charakteru aktów prawa miejscowego (o czym będzie mowa w części dotyczącej orzecznictwa), a co za tym idzie, nie wiążą bezpośrednio. Niemniej trzeba przyznać, że sformułowanie „wyznaczających ramy” jest dość szerokie i w jego zakresie znajduje się program ochrony środowiska.

Strategiczna ocena oddziaływania

Zgodnie z art. 3 pkt 14 ustawy, postępowanie w sprawie strategicznej oceny oddziaływania na środowisko przebiega w czterech etapach:

1. Uzgodnienie stopnia szczegółowości informacji zawartych w prognozie oddziaływania na środowisko.
2. Sporządzenie prognozy oddziaływania na środowisko.
3. Uzyskanie wymaganych opinii.
4. Zapewnienie udziału społeczeństwa w opiniowaniu.

Odstąpienie od sporządzenia oceny

Organ opracowujący projekt programu, może, po uzgodnieniu z właściwymi organami, o których mowa w art. 57 i 58 ustawy, odstąpić od przeprowadzenia strategicznej oceny oddziaływania na środowisko, jeżeli uzna, że realizacja postanowień danego dokumentu nie spowoduje znaczącego oddziaływania na środowisko. Art. 49 omawianej ustawy zawiera kryteria, które należy wziąć pod uwagę przy takowej analizie – i odnieść się do nich w uzasadnieniu. Są nimi generalnie: charakter działań przewidzianych w dokumentach, rodzaj i skala oddziaływania na środowisko czy cechy obszaru objętego oddziaływaniem na środowisko.

Zasadniczo – prócz pewnych szczególnych sytuacji, które warto zweryfikować w ww. artykułach (np. obszar morski, obszar dwóch województw) – organami, z którymi należy dokonać uzgodnienia odstąpienia są regionalny dyrektor ochrony środowiska oraz państwowy wojewódzki inspektor sanitarny. Pamiętajmy, że uzgodnienie ma charakter wiążący – w przeciwieństwie np. do zaopiniowania. W odczytaniu określenia „znaczące oddziaływanie na środowisko” bardzo pomocne będzie rozporządzenie Rady Ministrów w sprawie przedsięwzięć mogących znacznie oddziaływać na środowisko. Ponadto odstąpienie może dotyczyć wyłącznie projektów dokumentów stanowiących niewielkie modyfikacje przyjętych już dokumentów lub projektów dokumentów dotyczących obszarów w granicach jednej gminy.

Tym samym odstąpić od sporządzenia strategicznej oceny oddziaływania na środowisko w odniesieniu do projektu programu ochrony środowiska można wtedy, gdy pozwala na to analiza kryteriów z art. 49, właściwe organy uzgodniły pozytywnie odstąpienie oraz:

- realizacja postanowień nie spowoduje znaczącego oddziaływania na środowisko, a projekt dokumentu dotyczy niewielkich modyfikacji przyjętych już dokumentów

lub

- realizacja postanowień nie spowoduje znaczącego oddziaływania na środowisko, a projekt dokumentu dotyczy obszarów w granicach jednej gminy.

Art. 50 ustawy o udostępnianiu informacji o środowisku mówi o tym, że przeprowadzenie strategicznej oceny oddziaływania na środowisko jest też wymagane w przypadku wprowadzania zmian do już przyjętego dokumentu – co na pierwszy rzut oka mogłoby niweczyć możliwość odstąpienia. W piśmiennictwie mówi się jednak, że jest to generalna zasada – i nie wyklucza ona w przypadku zmiany dokumentu zastosowania odstąpienia, które zostało omówione.

Informację o odstąpieniu organ opracowujący projekt podaje do publicznej wiadomości bez zbędnej zwłoki.

W następnej części przewodnika: etapy sporządzenia strategicznej oceny.